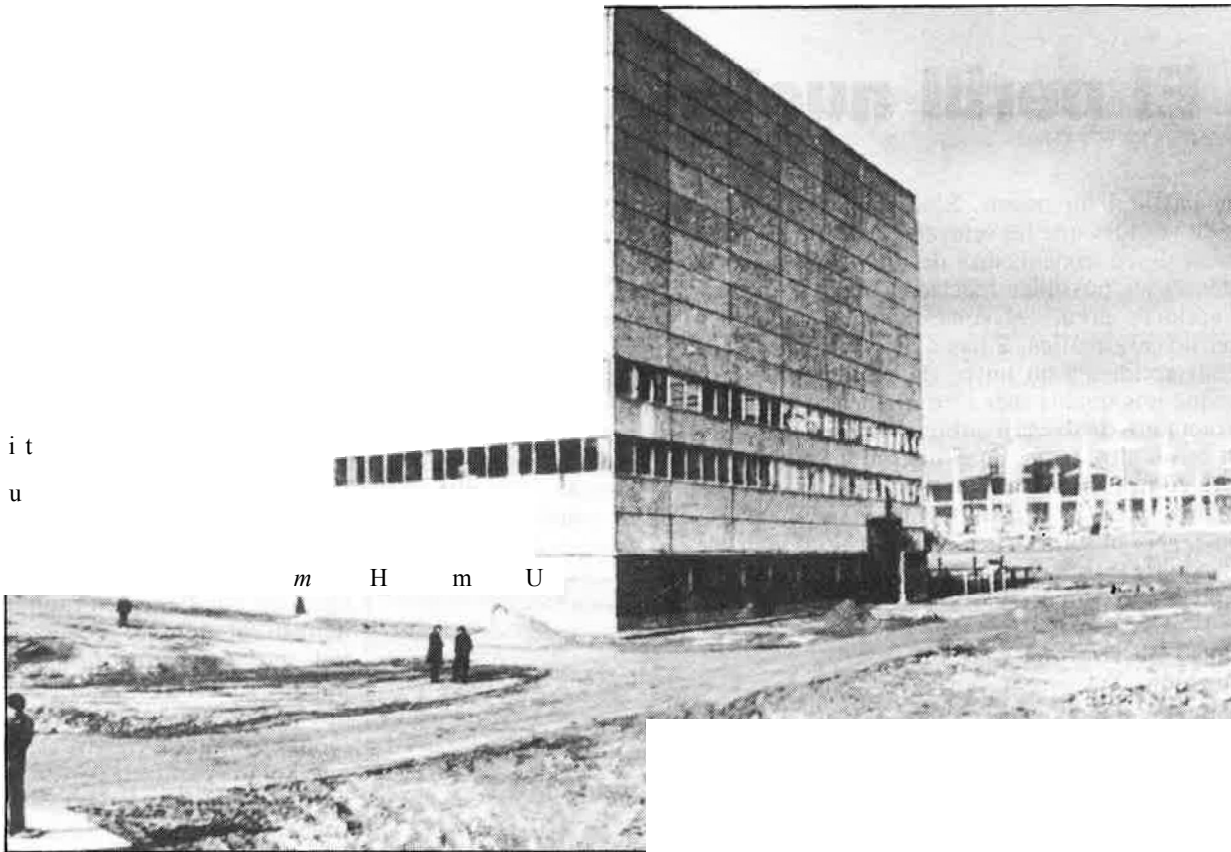

La qüestió

GREU ACCIDENT NUCLEAR A L'URSS

Les nuclears roges

Ha estat l'accident nuclear més gran produït fins ara. I ha estat a la Unió Soviètica —però podia haver-se produït en qualsevol altre lloc—. L'accident ens ha descobert que, a l'altra banda del teló d'acer, també hi ha possibilitats de mort nuclear.

Vicent Partal

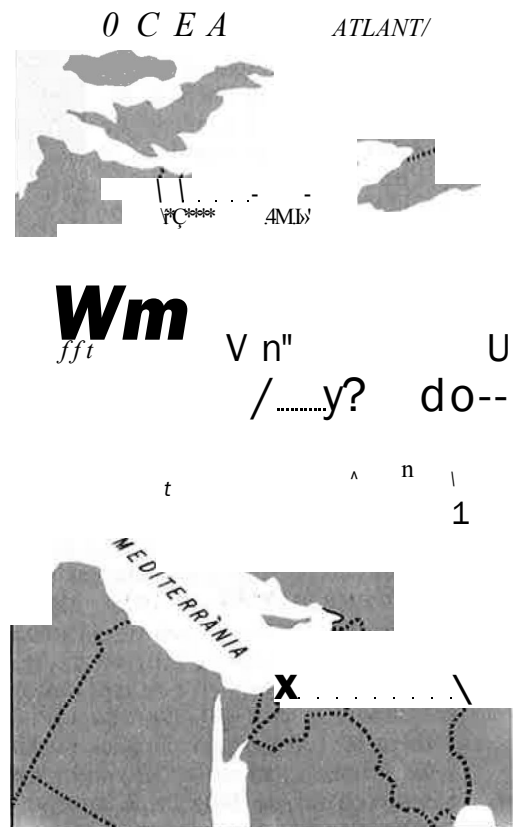
Txernovitsi —Txernobyl segons la premsa occidental, sense dubtes tan embolicada com sempre en la transcripció dels topònims soviètics— era una tranquil·la ciutat ucraïnesa, capital de la Bucòvina del nord, famosa sobretot pel seu teatre de l'òpera i per ser la zona de l'URSS que proporcionà més internacionalistes per a la guerra d'Espanya, entre els quals hi havia el legendari general Klever.

D'una història ben atrotinada, Txernovitsi passà successivament per mans de Polònia, Txecoslovàquia, Romania, Rússia... fins a quedar instal·lada definitivament l'any 1940 —amb posterioritat al pacte Hitler-Stalin— en la república d'Ucraïna,

una de les que componen l'URSS. Ucraïnesos de nacionalitat, els habitants de Txernovitsi, tanmateix, parlen amb normalitat romanès, excepció feta dels més joves, ja educats completament en el seu idioma nacional. Tenen pocs dubtes, però: els romanesos, sempre que ix la conversa, reben els epítets de colonialistes i invasors. A la Bucòvina és fàcil detectar un interès fora mida per afirmar-se com a ucraïnesos. Un anhel fruit d'un passat històric tan trafegat.

Un passat difícil que ara s'ha unit a un present més difícil encara. El cap de setmana del 26 i 27 d'abril una de les centrals nuclears instal·lades prop de Txernovitsi patia el que fins ara ha estat l'accident més greu de la història de l'energia nuclear. Una important fuga radioactiva obligà a l'evacuació

elTemps

Dalt, central nuclear soviètica. Baix, totes les nuclears de l'URSS.

parcial de la població dels voltants i provoca una xifra encara indefinida de morts i un núvol radioactiu que ha escampat el pànic sobre Europa. Era el preu, previsible, d'una energia que ara potser tornarà a qüestionar-se.

Crema la central

La nit de divendres —segons comunicà Gorbatxev a Reagan—, un foc incontrolat començà a devorar un dels quatre reactors de la central nuclear de Txernovitsi, segons sembla, a conseqüència d'un accident esdevingut —d'acord amb la versió oficial— en una de les dependències del quart bloc energètic de la central, concretament en el generador d'electricitat, que produí «la destrucció de part de la construcció d'obra de l'edifici del reactor i la filtració de substàncies radioactives».

El comunicat oficial de l'agència TASS reconeixia que «en l'accident han mort almenys dues persones», sense entrar en més detalls. El comunicat era emès vint-i-quatre hores després de produir-se l'accident i quan l'alarma ja havia saltat als països nòrdics, que havien comprovat un fort augment de la radioactivitat atmosfèrica. Experts suecs i alemanys occidentals eren unànimes a considerar que s'ha fos per complet el nucli —la

cambrà en la qual té lloc la fusió— d'un dels quatre reactors nuclears de la central.

Segons ells, es tractava d'un *supergau*, l'accident més greu conegut en una instal·lació d'aquestes característiques. L'incendi del grafit, material que serveix per a controlar la reacció en cadena en el reactor, no pot dominar-se sinó aïllant-lo completament de l'aire el cos en reacció. Mentre aquest incendi no fou controlat, continuà la reacció en cadena del reactor i, amb ella, l'emanació de radioactivitat.

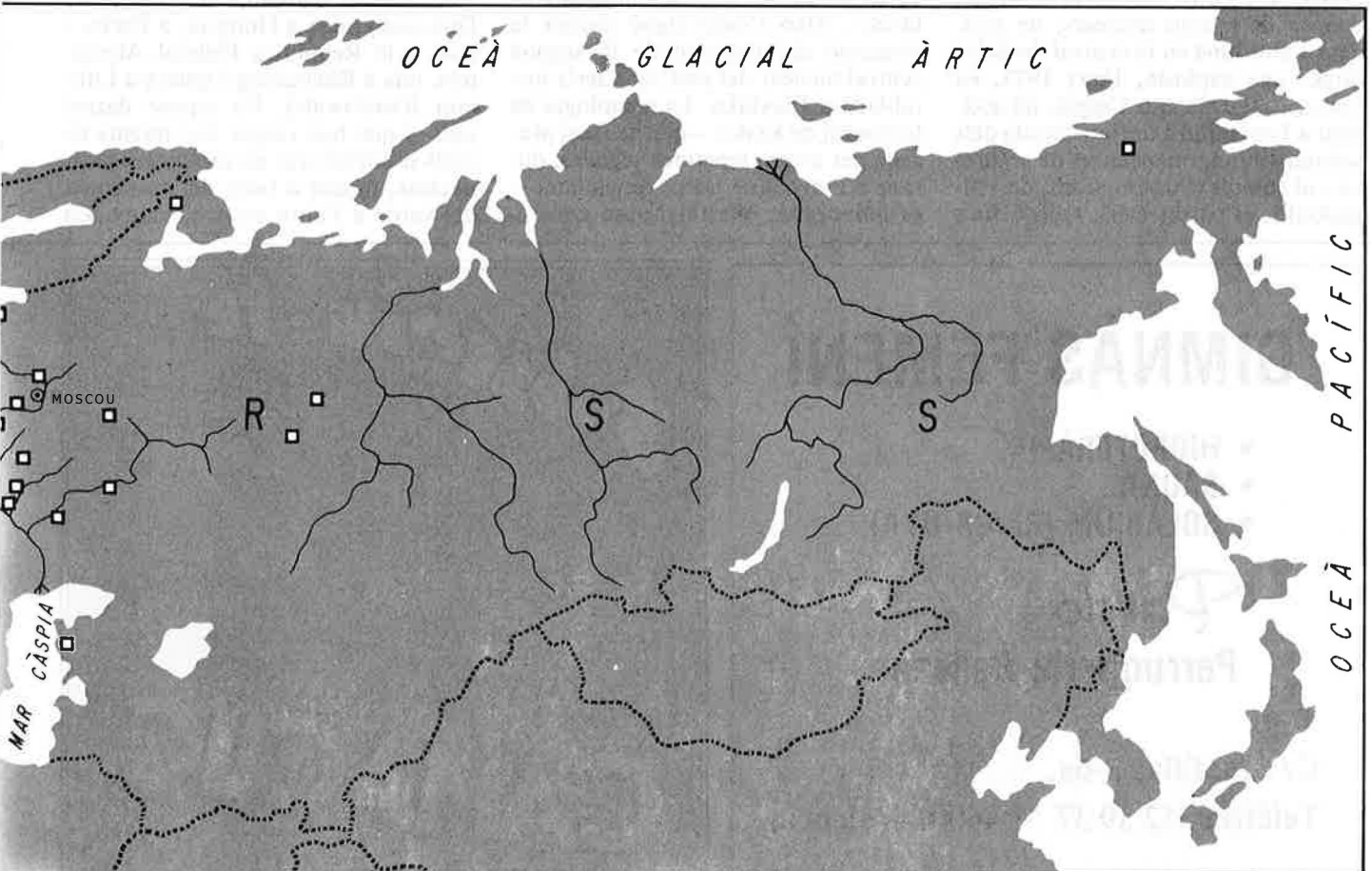
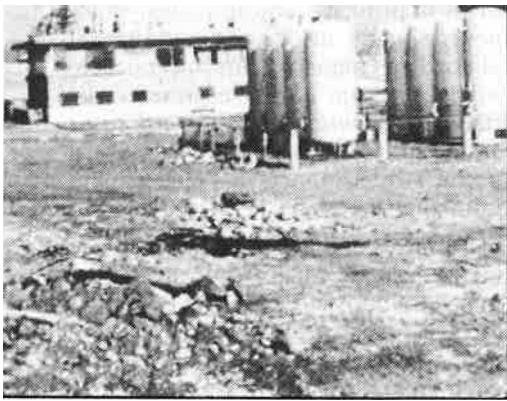
Posteriorment al comunicat oficial de la Tass, el govern de l'URSS i el govern d'Ucraïna n'elaboraren un de conjunt. Mentre les emissions en rus de Ràdio Moscou parlaven d'avaria, les emissions en anglès no dubtaven a usar l'expressió «catàstrofe». Una expressió, però, que havia estat usada ja, a l'altra banda de l'Atlàntic, per l'agència Upi i el canal televisiu CBS.

Upi i CBS —particularment coneguda la primera pel seu antisovietisme— anunciaren una xifra totalment desorbitada de dos mil morts a les poques hores de conèixer-se l'accident fora de les fronteres soviètiques. La previsible campanya ideològica que semblava amagar-se rere unes xifres tan inflades no arribà a res: tots els

51f

f
v

f *

països occidentals començaren immediatament a rebaixar la importància de l'accident i a col·laborar en la seua solució. Evidentment, governs socialistes o capitalistes, tots s'han sentit embarcats en una mateixa aventura: defensar l'energia nuclear. Una energia que han necessitat d'un greu accident per fer entendre, entre altres moltes coses més, que també funciona a l'altre cantó del teló d'acer.

Nuclears roges

¿Què pensa l'home soviètic de l'energia nuclear? A l'URSS no hi ha hagut moviments antinuclears de l'estil dels que han trasbalsat occident els darrers anys, la darrera dècada. I la notícia de l'oposició antinuclear a occident arriba molt filtrada: els periòdics apenes en parlen, les emissions de ràdio occidental en rus són interceptades per sistema i només aquells qui poden escoltar les emissions en llengua anglesa se n'assabenten, si volen. Per a l'home del carrer la impressió és que són bones: «Si les tenen americans i europeus, i, com no les hem de tenir nosaltres?».

Una cronologia d'accidents nuclears coneguts en l'URSS, basada en informacions de la premsa soviètica i occidental, revela una explosió al sud dels Urals, l'any 1957 o 1958, en un depòsit de residus nuclears, un accident l'any 1964 en la central de Belojarsk, una explosió, l'any 1973, en una central de la mar Càspia, un accident a Leningrad a mitjan dècada dels setanta i «greus mancances de seguretat» al complex Atommarsch, de Volgodonk, el passat 1983. Queda fora

d'aquesta cronologia un presumpte accident en una central instal·lada al nord polar en la zona dels Urals.

Testimonis aleshores residents a Moscou i actualment a occident han recordat a EL TEMPS els rumors que corren ara fa deu anys en la capital soviètica en el sentit que s'havia produït un gravíssim accident i que hi havia trens sencers carregats amb afectats per les radiacions. L'URSS no n'ha parlat mai oficialment.

En realitat, resulta difícil que un ciutadà soviètic arribe a tenir notícia d'aquests accidents. La Unió Soviètica és un país exageradament enorme i el flux informatiu és molt restringit. Quan la televisió local parla dels moviments antinuclears a Europa occidental, sempre ho fa afirmant que allí van bé, «perquè es dirigeixen contra el capitalisme», però que als països socialistes no tindrien cap sentit. Només a Iugoslàvia i Polònia —dos dels més reticents països *satèl·lits*— de l'URSS s'han detectat moviments antinuclears incipients.

Al primer d'aquests països —amb una sola central en funcionament, la de Krsko— fins i tot algun destacat dirigent de la Lliga dels Comunistes, el partit en el poder, arribà a pronunciar-se al març d'enguany contra «la corda nuclear posada al coll de Iugoslàvia». Això s'esdevingué durant la discussió del projecte de la segona central nuclear del país, que seria instal·lada a Pevlaka. La tecnologia de la central de Krsko —que ha estat aturada per avaria repetides vegades, durant els anys que porta funcionant— és americana, Westinghouse concre-

tament, i ara es discuteix quina tecnologia usará la nova central de Pevlaka, si arriba a funcionar. Sèrbia, la república on quedarà instal·lada, és tradicionalment la més prosoviètica de la Federació, fet que fa presumir que serà finalment l'URSS l'encarregada de muntar-la. No queda descartada, encara, però, la participació del Canadà, els Estats Units o Anglaterra.

A Polònia, mentrestant, el mateix govern reconeixia que, des de l'any seixanta, hi havia entre la població reticències respecte a l'ús de l'energia nuclear i, de fet, aquest país ha estat, junt amb Romania, el darrer a decidir-se per utilitzar-la. Recentment, sembla que ha entrat en ple funcionament la primera central nuclear polonesa, situada uns trenta quilòmetres al nord de Gdansk. L'única explicació oficial ha estat reminiscències cristianes: *No només de carbó viu l'home* era el títol de la publicació del govern polonès que anunciava l'engorgament immediat.

En la resta dels països socialistes la instal·lació de nuclears no ha trobat una clara oposició més enllà de cercles intel·lectuals. A Bulgària en funcionen quatre, instal·lades a Kozloduj, en la regió del Danubi; a Txecoslovàquia, cinc, a Bohumice (Eslovàquia) i Dukovany; una a Hongria, a Parks, i cinc a la República Federal Alemanya, una a Rheinsberg i quatre a Lubmin (Greifswals). En aquest darrer país sí que han tingut lloc intents tímids d'estructurar un moviment antinuclear, nascut a recer del moviment del verds a l'altre estat alemany. La

GIMNÀS FEMENÍ

- HIDROTERÀPIA.
- SAUNA.
- SOLÀRIUM (RAIGS UVA).

<~Ç> **arclo**

Perruqueria-Bellesa

C/. Padilla, 3-6a.

Telèfon 352 39 37 - 46001-València

Subscriu-te
per telèfon
331 64 82

Una publicació mensual per a tots els xiquets i les xiquetes valencians. Ara, també als quioscos.

Cada dissabte, a les onze, a Radiocadena (O.M. 1314); al programa de Toni Mestre, CAMACUC intervé com a invitat.

CAMACUC

REUTER

possibilitat de recepció de les televisions de la RFA ha fet obrir els ulls a molts ciutadans de la RDA, però aquest nivell de consciència individual, no ha aconseguit traduir-se en el carrer. Ara l'accident de Txernovitsi obri noves perspectives sobretot a Polònia, una de les zones més predisposades i, alhora, més afectades per la fugida radioactiva.

51 centrals a l'URSS

Aquestes xifres, però, comparades amb les de la Unió Soviètica no representen quasi res. L'URSS, amb cinquanta-una centrals nuclears en funcionament, és un dels països més nuclearitzats del món. Concretament, és el tercer pel que fa a potència nuclear instal·lada, el segon per potència de

REUTER

Dalt, planta de Txernovitsi. Baix, control de la radioactivitat.

construcció i el que presenta les xifres més altes respecte a previsions futures de construcció.

Oficialment, l'URSS justifica l'ús de l'energia nuclear —a banda les implicacions militars— basant-se en les necessitats d'aconseguir ràpidament energia en zones on difícilment pot obtenir-se d'una altra manera. A pesar d'això, la zona més occidental de la Unió —i la més occidentalitzada— és plena de centrals dedicades bàsicament a l'exportació d'electricitat— cap als països veïns. Segons les informacions de la premsa soviètica, la majoria dels reactors existents són d'aigua a pressió (PWR) de 440 o 1000 Mw de potència, o bé d'aigua en ebullició (BWR), de 1000 Mw. Almenys hi ha quatre reactors regeneradors ràpids de la classe del Superphenix francès.

La central nuclear de Txernovitsi, en concret, posseeix reactors del tipus RBMK 100, dels anomenats «de canals», que fan servir com a moderador el grafit. Aquesta classe de reactors permet recarregar el combustible sense haver d'aturar-los. El RBMK ha estat qualificat per fonts occidentals com a «còmode, però insegur», malgrat que les seues característiques concretes no són conegudes. El problema que més polèmica ha alçat aquests dies ha estat el de la inexistència d'un edifici contenidor de seguretat —les famoses *torres* nuclears— que puga evitar una fugida excessiva de radioactivitat. Com la que ara s'ha produït a 130 quilòmetres de Kiev, amb uns efectes, de moment, imprevisibles.

II FIRA OEL LLIBRE DE CR/TELLÓ

Del 3 a l'11 de maig de 1986
PLAÇA DE LA PESCADERIA
Castelló

db   **1,**